

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till utredningen Från
socialbidrag till arbete (S 2005:01)

Dir.
2006:72

Beslut vid regeringssammanträde den 14 juni 2006

Sammanfattning av tilläggsuppdraget

Utredaren ska analysera konsekvenserna av att frångå den gällande principen om att beakta samtliga inkomster vid bedömningen av behovet av ekonomiskt bistånd för barnfamiljer. Analysen ska endast avse situationer då ersättningsnivåerna i barnbidraget och andra relevanta transfereringar till barnfamiljer förändras. Utredaren ska särskilt belysa marginal- och inlåsnings effekter för hushållen och effekter för den kommunala ekonomin. Utgångspunkten ska vara i linje med ursprungsuppdraget, dvs. att stärka de ekonomiska drivkrafterna för arbete. Utifrån denna analys ska en sammanvägd bedömning göras av om det är lämpligt att frångå gällande principer för biståndsprovning.

Bakgrund

Ekonomiskt bistånd

Det ekonomiska biståndet fungerar som ett yttersta skyddsnät för människor som har tillfälliga försörjningssvårigheter. Enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453; SoL) är det endast den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt som har rätt till bistånd för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Försörjningsstödet är uppdelat i en för hela landet gällande norm (riks-

normen) samt i en del som gäller rätt till ersättning för skäligen kostnader för ett antal andra behovsposter.

Den biståndssökande är skyldig att efter förmåga bidra till sin försörjning. Det viktigaste sättet att själv tillgodose sina behov är genom inkomst från arbete. Det innebär även en skyldighet för den enskilde att i första hand använda sig av de generella förmåner och ersättningar som han eller hon har rätt till såsom arbetslöshetsersättning, bostadsbidrag, barnbidrag etc. Vidare ska även tillgångar som den enskilde kan förfoga över eller få tillgång till i första hand användas. En individuell prövning ska alltid göras vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Det ekonomiska biståndets konstruktion som yttersta skyddsnät innebär därför att varje ökning av inkomst, såväl från arbete som generella förmåner och ökning av tillgångar, leder till en motsvarande minskning av biståndet.

Ekonomiskt bistånd till hushåll med barn lämnas i praktiken främst till ensamstående kvinnor med barn. Under 2004 hade 38 200 ensamstående mödrar, 5 700 ensamstående fäder samt 27 500 sammanboende par med barn ekonomiskt bistånd.

Kopplingen mellan försörjningsstöd och barnbidrag

Vid bedömning av behovet av ekonomiskt bistånd ska barnbidraget, såväl som andra transfereringar, räknas som inkomst. När barnbidraget höjs minskar försörjningsstödet i motsvarande mån. För en del barnfamiljer som får ekonomiskt bistånd innebär därför en barnbidragshöjning inte någon ökad ekonomisk standard, utan endast ett byte från ett kommunalt stöd till en statlig transferering. För vissa barnfamiljer kan dock barnbidragshöjningen innebära att inkomsterna ökar så mycket att de når över gränsen för rätt till ekonomiskt bistånd. I dessa inkomstlägen kan en höjning av barnbidraget således innebära att vissa familjer inte behöver söka bistånd hos socialtjänsten. Detta är naturligtvis positivt, eftersom de därmed slipper den noggranna och återkommande prövning som alltid måste göras samt att marginaleffekterna vid framtida inkomstillskott minskar betydligt.

Ensamstående kvinnor med barn samt familjer där en eller båda föräldrarna är födda utomlands utgör ekonomiskt särskilt utsatta grupper. Dessa grupper är överrepresenterade bland biståndsmottagarna och behöver ofta bistånd under långa perioder, vilket innebär särskilda påfrestningar för barnen i dessa familjer. En stor del av dessa barnfamiljer har dessutom ekonomiskt bistånd som enda försörjning förutom ersättningar från socialförsäkringen.

Uppdraget

Det har framförts kritik mot att en barnbidragshöjning i många fall inte leder till någon förstärkning av den disponibla inkomsten för familjer som får sin försörjning genom ekonomiskt bistånd.

Utredningen Från socialbidrag till arbete (S 2005:01) får därför i uppdrag att analysera konsekvenserna av att frångå den gällande principen om att beakta samtliga inkomster vid bedömningen av behovet av ekonomiskt bistånd för barnfamiljer. Analysen ska endast avse situationer då ersättningsnivåerna i barnbidraget och andra relevanta transfereringar till barnfamiljer förändras. Utredaren ska särskilt belysa marginal- och inlåsnings effekter för hushållen och effekter för den kommunala ekonomin. Utgångspunkten ska vara i linje med ursprungs uppdraget, dvs. att stärka de ekonomiska drivkrafterna för arbete. Utifrån denna analys ska sedan en sammanvägd bedömning göras av om det är lämpligt att frångå nu gällande principer för biståndsprovning.

I analysen ingår att beskriva konsekvenserna för det ekonomiska biståndssystemet som helhet av en sådan förändring. Vidare ska utredningen analysera konsekvenserna för den enskilda biståndsmottagaren och för socialtjänstens biståndshandläggning. Redovisningen ska också innehålla analyser av effekter för kvinnor och män såväl som för inrikes födda och utrikes födda biståndsmottagare. Analysen ska också beskriva konsekvenserna för barn.

Utredningen ska samråda med Socialstyrelsen som fått i uppdrag av regeringen den 14 juni 2006 att göra en analys av försörjningsstödet, särskilt avseende riksnormen.

Enligt direktiven (dir. 2005:10) ska utredningen redovisa sitt uppdrag senast den 1 november 2006. Utredningstiden förlängs härmed. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 25 januari 2007.

(Socialdepartementet)